

In 1993 is in Tbilisi uit de politiek georiënteerde Georgische Groene Beweging de biologische landbouworganisatie Elkana ontstaan. Elkana heeft als doel de biologische landbouw in Georgië te stimuleren en dorpsgemeenschappen zelfstandiger te laten functioneren. De organisatie wil deze doelen bereiken via voorlichting aan boeren, toegepast onderzoek, training programma's, lobbyen en onderwijs. Elkana is momenteel bezig een certificeringssysteem te ontwikkelen dat naar verwachting in de loop van dit jaar van start gaat.

Biologische landbouw in Georgië draagt bij aan herleving boerenstand

Kleine bio-boeren ontworstelen zich aan erfenis Sovjetsysteem

BUITENLAND

Georgië is een klein, doch landschap-pelijk en klimatologisch zeer divers land. Het westen kent een vochtig, subtropisch klimaat, het oosten een droger landklimaat en in het noorden bevinden zich koele, vochtige berggebieden. Het land heeft relatief vruchtbare bodems en 43% van het landoppervlak wordt gebruikt voor landbouw. Ruwweg eenderde van de beroepsbevolking is werkzaam in de landbouw.

Monocultures

Onder het communisme veranderde de gevarieerde, zelfvoorzienende Georgische landbouw in een eenzijdige, import-afhankelijke sector. Omdat Georgië het enige gebied in de voormalige Sovjet-Unie was dat geschikt is voor thee-, citrus- en wijncultures, werd Georgië verplicht grote monocultures van deze gewassen aan te leggen. Andere agrarische producten werden veelal geïmporteerd uit de verschillende Sovjet Republieken. Tijdens de ontmanteling van het communisme werd Georgië een onafhankelijk land en in de daaropvolgende burgeroorlogen en chaos stortte de economie en de landbouw volledig ineen. De oude staatsbedrijven functioneerden niet meer en de boeren waren niet in staat de hun toegewezen stukjes land te bewerken. Er waren geen investeringsstructuren, de oude staatsmachinerie was kapot of gestolen, er was geen brandstof, geen zaaigoed en voor

overleving waren de boeren afhankelijk van buitenlandse voedselhulp. Gedurende deze periode werd in 1993 de biologische landbouworganisatie Elkana opgericht met als doel de sociaal-economische situatie van de boeren te verbeteren. Ook al heeft de regering van Georgië de laatste jaren enkele malen de wens uitgesproken de biologische landbouw te willen ondersteunen, zij voert op dit moment geen enkel landbouwbeleid en boeren ontvangen geen overheidssteun. Op dit moment zijn rond de 100 boeren lid van Elkana en zij bewerken een oppervlak van ongeveer 1.000 ha op biologische wijze. Elkana wordt financieel gesteund door de Duitse organisaties 'Misereor' en 'Diakonisch Werk' en door de internationale organisaties 'Taxis' en 'FoE'. De staf bestaat uit 12 mensen. Sinds 1996 is Elkana lid van

Ifoam. In 1996 heeft de organisatie ook projecten uitgevoerd met Avalon Nederland en het Nederlandse ingenieursbureau Buys Agro-Services.

Problemen boeren

De meeste leden van Elkana bezitten 1,2-1,5 ha land versnipperd over vijf tot negen stukken. Deze grond is hen na de val van het communisme toegewezen door de regering. De boeren zijn vaak niet in staat voldoende inkomen uit hun land te halen en zijn verplicht bijbaantjes te nemen of grond te pachten van de voormalige staatsbedrijven. Deze staatsbedrijven worden nu vaak gepacht van de staat door grootgrondbezitters, die op hun beurt de grond doorverpachten aan kleine boeren, die dus dubbele pacht moeten betalen. Boeren in bergachtig-

De 80 varkens van bio-boer Kochloshvili zijn van een Georgisch ras dat zeer geschikt is om een groot deel van het jaar in de bossen te fourageren. (Foto Linus Frank)

Het ontbreekt de meerderheid van de biologische boeren in Georgië aan voldoende kapitaal om te investeren in machines. (Foto Linus Frank)

ge gebieden hebben het voordeel dat ze gebruik kunnen maken van grote, communale weides. De voornaamste problemen van de boeren zijn de gebrekkige investeringsmogelijkheden, hoge prijzen voor brandstof, een tekort aan techniek en hoge kosten voor gehuurde techniek, bodemerrosie en het massale voorkomen van onkruiden, ziektes en plagen. De helft van de landbouwgronden is gedegradeerd door erosie, voornamelijk vanwege verkeerde bodembewerking. Tijdens het communisme werden onkruiden, ziektes en plagen bestreden door kwistig gebruik van chemicaliën (voor pesticiden vaak 5-8 kg werkzame stof/ha, soms meer dan 30 kg/ha). Deze zijn nu nauwelijks beschikbaar en bovendien te duur voor boeren en zij bezitten de kennis niet meer hoe onkruiden, ziektes en plagen op natuurlijke wijze bestreden kunnen worden (FAO, 1996). Met behulp van een boeren advies-service probeert Elkana de kennis over hoe erosie, onkruiden, ziektes en plagen op ecologische wijze bestreden kunnen worden te verspreiden onder haar leden.

Kredietfonds

Om de financiële noden van de biologische boeren te verlichten heeft Elkana een fonds opgericht, genaamd Ziari, dat krediet verleent aan Elkana's boeren. Ziari verleent kredieten onder, naar Georgische maatstaven, gunstige voorwaarden en een relatief lage rente (24% per jaar). Om te voorkomen dat boeren alleen lid worden vanwege de mogelijkheid kredieten te krijgen, moeten boeren minimaal een jaar lid zijn van Elkana en een economisch en ecologisch gezond bedrijfsplan hebben om in aanmerking te komen voor kredietverlening.

Bedrijf uitbreiden

Een van Elkana's kleine boeren heet Zelimkhan Kochloshvili. Hij woont in Noordoost-Georgië in het dorp Artani aan de voet van de Grote Kaukasus. Onder het communisme werkte hij, zoals de meeste

boeren, op een staatsbedrijf. Na de val van het communisme kreeg hij 1,5 ha toegewezen, maar hij had nauwelijks mogelijkheden voor cultivatie. Ook de andere boeren in het dorp waren niet in staat voedsel te cultiveren en de dorpelingen dreigden te verhonteren. Nadat Kochloshvili lid geworden is van Elkana, kon hij krediet krijgen waarmee hij een koe, twee bijenkasten en tarwezaadgoed heeft gekocht. In het daaropvolgende jaar had hij een rijke oogst en kon hij beginnen met de afbetaling van zijn kredieten. In de loop der jaren is Kochloshvili in staat geweest zijn bedrijf verder uit te breiden en op dit moment bezit hij zes koeien, zes bijenkasten, 80 varkens, een paard en 1,5 ha bouwland waarop hij gerst (opbrengst: 2,5 ton/ha), tarwe (2 ton/ha), wijn, mais (4,5 ton/ha) en diverse groentes verbouwd. Zijn koeien grazen 's zomers op weides in de bergen en zijn varkens fourageren een groot

Zelimkhan Kochloshvili, hier links op de foto met een Duitse adviseur van Elkana, is een biologische boer met ondermeer zes koeien, 80 varkens, een paard en 1,5 ha bouwland waarop hij gerst, tarwe, wijn, mais en diverse groentes verbouwd. (Foto Linus Frank)

deel van het jaar in de bossen op de berghellingen van de Kaukasus. Hiervoor heeft hij twee herders in dienst genomen. Omdat er in het hele dorp slechts twee tractoren aanwezig zijn, bewerkt Kochloshvili zijn land met zijn paard en met de hand. Alleen voor het oogsten van tarwe en gerst huurt hij een combiner, waarvoor hij 10% van de oogst moet afstaan en tevens de benodigde diesel moet leveren. Het succesvolle bedrijf van Kochloshvili heeft vijf andere boeren in zijn dorp ertoe aangezet ook lid te worden van Elkana.

Structuur verbeteren

Elkana heeft niet alleen als doel de biologische landbouw te stimuleren, ze wil ook op andere wijzen de sociaal-economische

structuur van dorpen verbeteren. Zo wil Elkana met behulp van sociologische technieken (Participatory Rural Appraisal en Rapid Rural Appraisal) dorpelingen laten inzien hoe de structuur van hun dorp is en hoe zij hun bestaansbronnen beter kunnen benutten. Een andere activiteit van Elkana is de bescherming van endemische, Georgische landbouwplantenrassen. Hiervoor is een biodiversiteitsproject opgezet waarin zaaigoed van deze rassen op speciale veldjes vermeerderd wordt en vervolgens verspreid wordt onder Elkana's boeren. Deze endemische rassen hebben vaak een relatief lage potentiële productie en een hoge resistentie tegen ziektes en plagen. In de huidige toestand van de Georgische landbouw is, naast potentieel productievermogen, resistentie van de rassen erg belangrijk.

Opzet certificeringssysteem

Het merendeel van de voedselproductie gebruiken de boeren om zichzelf en hun familie te voeden en slechts een klein deel wordt verkocht. De boeren of hun familie moeten vaak zelf voor de afzet zorgen. Veel producten worden verkocht op de straatmarkten in de grote steden. Er bestaat op dit moment nog geen certificeringssysteem voor biologische producten in Georgië. Elkana is bezig een dergelijk systeem te ontwikkelen en naar verwachting zal de certificering in de loop van dit jaar van start kunnen gaan. In de toekomst wil Elkana een afzetsysteem voor biologische producten ontwikkelen en zullen biologische producten als wijn, thee, citrusvruchten, melkproducten, fruit en honing misschien geëxporteerd worden. Zo probeert Elkana haar bijdrage te leveren aan de heropbouw van het platteland.

Georgië is een relatief onbekend en klein land (70.000 km²) op de rand van Europa en Azië, gesitueerd in de roerige Kaukasus tussen de Zwarte en de Kaspische zee. Het is een voormalige Sovjet republiek en sinds 1990 zijn de 5,4 miljoen Georgiërs onafhankelijk van Rusland. Van 1991 tot 1994 werd het land verscheurd door burgeroorlogen, die de afgelopen jaren onder leiding van de huidige president Sjvardnadze gekalmeerd zijn. De hoofdstad is Tbilisi met 1,3 miljoen inwoners en 300.000 vluchtelingen. In Georgië bevindt zich de hoogste berg van Europa, namelijk de Elbrus met 5640 m.